

Naturstyrelsen

Miljøministeriet

nst@nst.dk og raf@nst.dk

27. april 2011

Høring over udkast til redegørelse om muligheder for yderligere fredning og bedre beskyttelse af Tøndermarskens unikke naturværdier.

Naturstyrelsen har den 6. april 2011 anmodet medlemmerne af Det Rådgivende Udvalg for Tøndermarsken om at kommentere Miljøministeriets udkast til redegørelse om muligheder for yderligere fredning og bedre beskyttelse af Tøndermarskens unikke naturværdier. I fuld forståelse med Martin Iversen, Dansk Ornitologisk Forenings repræsentant i udvalget, fremsender vi hermed foreningens kommentarer til udkastet.

Udkastet til redegørelse forsøger på 20 sider at sammenfatte den eksisterende viden om Tøndermarskens natur- og kulturforhold, som det er tøndermarsklovens formål at beskytte og forbedre.

Baggrunden for redegørelsen er miljøministerens løfte den 21. maj 2010 til Folketinget om inden udgangen af 2010 at undersøge mulighederne og konsekvenserne af at gennemføre tiltag, herunder en evt. fredning, der sikrer en forbedring af beskyttelsesniveauet. Løftet er gentaget den 15. september 2010 i beretning fra Miljø- og Planudvalget over Forslag til folketingsbeslutning om yderligere fredning og bedre beskyttelse af Tøndermarsken unikke naturværdier.

I redegørelsens afsnit 8 sammenfatter Miljøministeriet sine anbefalinger, og DOF kan kort og klart sige, at disse anbefalinger er aldeles utilstrækkelige og mangelfulde. På trods af en meget omfattende vidensindsamling, overvågningsresultater, baggrundsanalyser og forskning, afviser ministeriet forsat at gøre det nødvendige for at genoprette gunstig bevaringsstatus i Tøndermarsken, som det ellers er glimrende beskrevet med en række gode anbefalinger i Skov- og Naturstyrelsens forrige redegørelse til Folketinget fra 1999/2000.

Det umiddelbare indtryk efter at have læst Miljøministeriets nye redegørelse er, at der er gjort store anstrengelser for at nå frem til den konklusion, at der **ikke** anbefales stramminger af tøndermarskloven. Miljøministeriet går så vidt som at skrive følgende i redegørelsen: ” *I en prioritering af den forvaltningsmæssige indsats i Tøndermarsken står*

Dansk Ornitologisk Forening

Vesterbrogade 138-140 • DK-1620 København V • Telefon 3328 3800 • E-mail: dof@dof.dk • www.dof.dk
Danske Bank, reg. nr. 4180 konto 4180 634932 • CVR nr. 33 97 26 28

BirdLife
INTERNATIONAL

valget derfor mellem nedlæggelse af en ræv mere eller mindre i forhold til mindst 12 mio. kr. i værdiforringelse af arealerne i Tøndermarsken”.

Dette er i bedste fald en misforstået opfattelse af DMU's vedlagte rapport, og mere sandsynligt er det en fordrejet og uvederhæftig måde at fremstille problematikken på.

Den nye redegørelse indledes med en god gennemgang af Tøndermarskens historie og den aktuelle status, som DOF kan tilslutte sig, men på side 14 nederst begår Miljøministeriet en alvorlig fejl ved kun at beskrive to muligheder for at øge vanddækket i Tøndermarskens Ydre Koge. Redegørelsen overser hermed helt den tidligere driftsform i marsken, hvor en del af vinterhalvårets nedbør blev stående længe på fenerne og ikke kunne løbe af, fordi forårvandstanden var høj i bevandingssystemet. Det er disse forhold, som er genskabt i Margrethe Kog, og som redegørelsen ellers fremhæver som referenceområde for *”det optimale vanddække for ynglende vadefugle”*. Men Miljøministeriet har i stedet fået ingeniørfirmaet Johansson & Kalstrup til at beskrive en løsningsmodel for et øget vanddække, hvor nye kraftige pumpestationer skal sikre, at *”vandstandsforholdene i det eksisterende bevandingssystem hæves, så vandet løber ind over fenerne via afvandingegrøblerne.”*

Det vil sige, at Miljøministeriet i sin fremstilling sætter sagen helt på spidsen. Man forholder sig kun til et enkelt scenarie, hvor man gennemfører en teknisk løsning, der giver et omfattende vanddække. Ved gennemførelse af VVM på større projekter er det almindelig praksis, at vurdere forskellige realistiske scenarier. Man skal også sammenligne med et 0-scenarie. DOF mener, at dette også burde være tilfældet i vurderingen af forslaget til vandstandsstyring.

DOF vil gerne anføre yderligere en række begrundelser for, at det af Miljøministeriet anvendte scenarie er et forkert udgangspunkt:

- Det kan ikke være hensigten at ændre driften af græsningsarealerne i de Ydre Koge så meget, at de ikke længere egner sig som græsningsarealer. Tværtimod vil en forbedring af engfuglehabitatene inkludere, at der fortsat sker en afgræsning og dermed en landbrugsmæssig udnyttelse af arealerne. Arealerne vil derfor ikke fuldstændig miste deres værdi.
- Miljøministeriet inddrager ikke erfaringerne med driften fra Margrethe Kog. Disse arealer fungerer udmærket som landbrugsarealer med afgræsning, selvom man driver dem som store fugtige arealer. Flere af problemerne for ynglende vadefugle i Tøndermarsken kan mindskes med en øget vandstand. Det gælder bl.a. den øgede dyretæthed og den for tidlige udbinding af kreaturer (dokumenteret af DMU i forskningsrapporterne), som lokale landmænd uheldigvis har vænnet sig til efter fredningens ikrafttræden, hvor man også har øget dræningen, gødningsforbruget og anvendelse af suppleringsfoder.

- Johansson & Kalstrup's analyse ser ud til at forudsætte, at man opretholder den samme høje vandstand i hele perioden 15. marts til 15. juni, hvilket må bero på en misforståelse. For at sikre den maksimale positive effekt på vadefuglene, bør der være den størst mulige fugtighed senest fra 1. marts. Det vil være optimalt for de ynglende vadefugle (og de øvrige arter), at man således efterligner naturlige enghabitater, hvor vinteroversvømmelserne langsomt svinder ind og gradvist blotlægger nye fourageringsområder på de udtørrende arealer.
- Miljøministeriet forudsætter, at der ”foretages vidtgående ændringer af regulativet”. Efter DOF's opfattelse kan de nødvendige ændringer ikke betegnes som vidtgående, og de behøver heller ikke nødvendigvis at skulle gennemføres i det omfang, som det er skitseret. Der er i en meget høj grad blot tale om at genskabe de forhold, som var gældende omkring det tidspunkt, da fredningen blev gennemført i 1980'erne. Derimod er der tale om grundlæggende og nødvendige ændringer, idet styringen af vandstanden til de ønskede niveauer er en forudsætning for en målopfyldelse omkring alle arter af ynglende engfugle. Ved gennemførelsen af fredningen lavede man tilsvarende grundlæggende ændringer af bestemmelserne f.eks. i form af en pligt til at bevande skelgrøfter, mod at det offentlige betaler for udgifterne hertil.
- Hvis man indretter bevandingssystemet til en højere vandstand, vil der opstå arealer med frit vandspejl på fennerne i skiftende områder i efterårsmånederne og vinterhalvåret, som kan være med til at sikre langt bedre forhold for de rastende fugle
- Man forholder sig ikke til de markante ulemper, der er forbundet med de nuværende MVJ-ordninger, hvor forskelle i nedbør fra år til år i meget høj grad påvirker muligheden for at opnå den ønskede tilstand.
- Det undrer DOF, at **arealerne på Lille Vade og i Sønderkog samt udendigs-arealerne i Rudbøl Kog** ikke er inddraget i analysen. Ganske vist skriver Miljøministeriet i forordet til redegørelsen, at resultaterne af undersøgelsen ”retter sig alene mod de fuglemæssigt vigtigste delområder af de ydre koge i Tøndermarsken.” DMU skriver, at en genskabelse af forhold, der ligner dem, der var til stede i starten af 1980'erne, kræver, ”at man kompenserer for, at en del af den ”uberørte” eng i mellemtiden har været drænet eller dyrket med markant lavere fugletæthed til følge. Det kan formentlig til en vis grad gøres ved at holde fenner med en sådan forhistorie mere fugtige.” Naturgenopretning af engarealerne især på Lille Vade vil kunne bidrage betydeligt til at opfylde målsætningerne for fuglene i hele fredningsområdet. Disse arealer burde komme i spil til naturgenopretning, før man kaster sig over de udlagte dyrkede blokke, og det er besynderligt, at disse arealer ikke indgår i vurderingen.

- Johansson & Kalstrup tager udgangspunkt i en målsætning om at opnå en ønsket tilstand, som svarer til arealerne med frit vandspejl i Margrethe Kog. Det kan dog være problematisk at sammenligne Margrethe Kog med Ny og Gl. Frederikskog pga. forskelle i topografien. Fennestørrelsen i Margrethe Kog er gennemsnitligt 3 gange større, og dermed udgør skelgrøfternes randzone en tilsvarende mindre andel. Niveauforskellene er generelt også større, hvilket betyder, at det kræver langt større arealer med frit vandspejl i Margrethe Kog for at opnå en optimal drift i forhold til fuglene, end det er nødvendigt i de Ydre Koge. DMU udtrykker betænkelighed ved de foreslåede meget høje vandstande ved at skrive, at *”Det vil være vigtig i en evt. senere detailplanlægning omkring hævnning af vandstanden i skelgrøfter at være opmærksom på, at nuværende kerneområder for vadefuglearterne ikke oversvømmes helt, da man så ikke kan udelukke evt. utilsigtede effekter.”*
- Den analyse som Johansson & Kalstrup har foretaget på udvalgte fener i Margrethe Kog viser, at man ved en lille vandstandshævning op over de nuværende koter umiddelbart får en markant effekt i form af en betydelig andel af sjapzone. Yderligere vandstandshævninger giver i flere tilfælde dog et mindre areal med sjapzone og betydeligt mere blankt vand. Eksemplerne viser, at man får en særdeles markant forøgelse af sjapzonen allerede ved ganske små vandstandshævninger. Det er DOF’s erfaring, at en 10 cm forøgelse af vandstanden ved stigborde, der gav vand i grøblerenderne, eller når nedbør har hævet vandstanden med få cm, medfører det dramatisk forbedrede fødemuligheder for vadefuglene.

Johansson & Kalstrup nævner endvidere at *”En mere detaljeret analyse i forbindelse med projektering af de ændrede tilstandsforhold kan imidlertid vise, at der kan gennemføres alternative løsninger til mere attraktive omkostninger.”* Dette argument er ikke fremhævet af Miljøministeriet, men det er vigtigt, da praktiske erfaringer med det komplicerede bevandingssystem vil kunne give anledning til betydelige og effektive forbedringer af systemet. Desuden må man tage i betragtning, at hvis man beslutter sig for at gennemføre en ændring af bevandingen, vil det formentlig kræve 2-3 år at projekttere og gennemføre.

Miljøministeriets fremfører tre argumenter for ikke at anbefale ændringer af vandstanden.

Det første argument er at: *”Måltallene for de ynglende vadefugle kan opnås alene ved en effektiv bekæmpelse af ræve i fuglenes yngletid, som allerede er iværksat inden for gældende bevillinger.”*

Dette er ikke en korrekt udlægning af DMU’s vurderinger.

Miljøministeriets argument tager udgangspunkt i DMU’s vurdering af effekten på viber som modelart, hvor der står: *”Resultaterne fra beregningsmodellen tyder på, at en øgning af vibebestanden i et sådant omfang teoretisk set kun kan opnås ved en markant reduktion*

af den nuværende rævebestand – således skal ca. 9 ud af 10 ræve bortreguleres” i stedet for at ”bortregulere 8 ud af 10 ræve”.

DMU's vurdering omfatter kun de tre modelarter vibbe, stor kobbersneppe og rødben, men ikke de øvrige arter af engfugle, hvis målsætning heller ikke er opfyldt.

DMU skriver: ”For indeværende vurderer DMU, at det for flere arter ikke er urealistisk at opnå målsætningerne, men at det kræver, at man genskaber forhold, der ligner dem, der var til stede i starten af 1980'erne, herunder at man kompenserer for, at en del af den ”uberørte” eng i mellemtiden har været drænet eller dyrket med markant lavere fugletæthed til følge. Det kan formentlig til en vis grad gøres ved at holde fælder med en sådan forhistorie mere fugtige”.

Det fremgår dermed tydeligt af DMU's rapport, at hverken vandstandshævninger eller rovdyrbekæmpelse kan stå alene, hvis man skal have en stor sikkerhed for at opnå en ønsket tilstand. Hertil kommer, at græsningen og dyretæthed skal planlægges under hensyn til fuglenes tarv. Men i stedet vælger Miljøministeriet at satse på en usikker målopfyldelse, ved ensidigt at vælge rævebekæmpelse og fravælge de andre nødvendige virkemidler. Miljøministeriet negligerer derfor, at man ikke kan opnå den tilstand i de Ydre Koge, som den der var i 1980'erne, uden en vandstandshævning. Dette er i virkeligheden en forudsætning for DMU's anbefalinger, idet det ikke vil være muligt at fastholde de øvrige fuglearter som andefuglene, eller tiltrække sorterne, brushane eller dobbeltbekkasin, så målsætningerne kan opfyldes, uden at man gør områderne mere fugtige i kombination med, at man bekæmper ræve.

Miljøministeriet tager ikke stilling til omfanget af de løbende omkostninger ved bekæmpelse af ræve på et højt eller på et meget højt niveau. DMU skriver, at over de sidste 40 år har rævebestanden kun været så langt nede i enkelte år (1971 og 1972), hvilket var i en periode med omfattende rabiesbekæmpelse i hele Sønderjylland. DMU skriver, at det er et spørgsmål, om det er realistisk at fastholde rævebestanden på et så lavt niveau over en længere årrække. At dømme efter DMU's rapport er det urealistisk at opnå en rævebestand på et så lavt niveau uden en bekæmpelse af ræve uden for beskyttelsesområdet, som det netop var tilfældet under rabieskampagnerne.

DOF må derfor konkludere, at ministeriets ensidige vægtning af rævebekæmpelse både er proportionsforvrængning og et komplet urealistisk virkemiddel. Når der ifølge DMU's undersøgelser er en 10 gange så tæt vadefuglebestand i Margrethe Kog lige vest for Højerdiget som i Ny Frederikskog lige øst for, skaber det tvivl om, hvorvidt ræveprædation er så afgørende en faktor, som Miljøministeriet hævder. Dette faktum antyder tværtimod, at det er driften – vandstand og græsning – som er de afgørende faktorer bag engfuglenes trivsel.

Miljøministeriets andet argument er, at: *”Et øget vanddække vil være i strid med de kulturhistoriske hensyn, som Tøndermarskloven også skal varetage, jf. udtalelse fra Kulturarvsstyrelsen.”*

Intet kan efter DOF's opfattelse være mere forkert og fordrejende.

Kulturarvsstyrelsens vurdering forekommer DOF at være helt utilstrækkelig som beslutningsgrundlag. DOF savner en nærmere redegørelse for hvilke kulturhistoriske værdier, man ikke kan opretholde og hvorfor. Selvom man skulle antage, at Kulturarvsstyrelsens vurdering bygger på, at der står vand på nogle fenner i forårmånederne, så er det helt umuligt at se, hvordan dette skulle kunne skade kulturværdierne. Man har netop i tidligere tid flittigt benyttet sig af mulighederne for at styre vandstanden med mindre tidvise oversvømmelser for at bekæmpe stankelbenslarver eller for at sætte græsvæksten i gang efter høslæt eller en tør periode (også midt på sommeren). Inden man fik de elektriske pumper i forbindelse med Tøndermarskens afvanding i 1920'erne, stod normalt flere tusinde ha under vand i vintermånederne i de Indre Koge, og der var også periodevist store oversvømmelser i de Ydre Koge. Efter vores tilgængelige viden har hele bevandingssystemet i de Ydre Koge indtil første halvdel af det 20. århundrede haft som en af dets primære funktioner at tilføre næringsstoffer til marskengene ved at tillede næringsrigt åvand. I et lidt længere historisk perspektiv må man sige, at Tøndermarsken generelt har været et kulturlandskab med meget mere vand end i dag. Ud fra kendskabet til kulturværdierne burde Kulturarvsstyrelsen snarere konkludere, at øget vand i kombination med græsning vil øge kulturværdierne. Desuden hører et rigt fugleliv med som et vigtigt element i marskens kulturlandskab.

DOF savner derfor en uddybning af Kulturarvsstyrelsens utilstrækkelige udtalelse, der giver indtryk af at være indhentet på et ufuldstændigt grundlag få dage før offentliggørelsen af Miljøministeriets høringsudkast. DOF foreslår, at Miljøministeriet tager kontakt til en ekspert, der har indsigt i marskens kulturhistorie, og får en redegørelse for kulturhistorien og kulturgrundlaget, der forholder sig specifikt til forskellige scenarier for styring af vandstanden. Der er lavet et stort arbejde herom i forbindelse med Nationalpark Vadehavet.

Naturstyrelsens tredje og sidste argument for ikke at anbefale ændringer af vandstandsforholdene er, at: *”Ændringer med henblik på at hæve vandstanden som skitseret vil udløse erstatningsbeløb på ca. 12 mio. kr. jf. notat fra FødevarerErhverv samt etableringsomkostninger på ca. 3 mio. kr.”*

De i alt 15 mio. kr., som det ifølge Naturstyrelsen vil koste at kunne hæve vandstanden til de ønskede niveauer, skal ses i forhold til de samlede udgifter for hele den gennemførte fredning og naturforvaltning (ca. 80 mio. kr.). Der er efter DOF's opfattelse tale om en uomgængelig investering, der alligevel skal foretages, når Natura 2000 handlingsplanen skal implementeres.

Redegørelsen tager ikke stilling til omfanget af de løbende omkostninger, der vil komme ved at fortsætte med MVJ-ordninger eller de ulemper, der er forbundet hermed i forhold til en permanent løsning. Der savnes en sammenligning af, hvor meget det vil koste at få den samme effekt med frivillige aftaler, som hvis man gennemfører forskellige scenarier med en hævet vandstand!

Miljøministeriet forudsætter åbenbart, at de arealer, der gøres mere fugtige i dele af året, bliver fuldstændig værdiløse som landbrugsarealer, og at dette vil udløse en maksimal erstatning. Denne forudsætning bygger på FødevarerErhvervs (FE's) vurdering, hvor man ligeledes udelukkende tager udgangspunkt i, at Miljøministeriet, helt uden hensyn til driftsmæssige betragtninger, opererer med et scenarie, hvor man sætter det maksimale areal under vand og forudsætter maksimale gener for driften. FE vurderer, at *"vanddækkede arealer eller arealer beliggende i sjapvandszonen har ingen eller ringe landbrugsmæssig værdi"*, og at de arealer, der skal gøres fugtige, ikke længere kan anvendes til landbrug. Dette er et fuldstændig forkert grundlag at vurdere konsekvenser på, idet de forvaltningstiltag, som bl.a. DOF (og DMU) har foreslået, ikke er nær så vidtgående, men primært går ud på at genoprette de autentiske kulturhistoriske driftsformer i kogene, som de fungerede, da de fugle- og naturfredningsmæssige værdier trivedes indtil 1980'erne. Ved optimal engdrift i forhold til fuglelivet vil marskengene fortsat skulle afgræsses i en stor del af vækstsæsonen, netop af hensyn til ynglefuglenes trivsel.

FE burde i stedet have foretaget en sammenligning af værdien af de optimalt bevandede fenner i Margrethe Kog med værdien af de nuværende græsfenner i de Ydre Koge.

I bilaget skriver FE videre, at der kan være en værdinedgang for tilgrænsende upåvirkede arealer i fenner, hvor det tilbageværende græsareal bliver så lille, at det ikke kan udnyttes effektivt til afgræsning. Denne vurdering tager ikke højde for, at fenerne i de Ydre Koge typisk står i forbindelse med hinanden og afgræsses sammen. Samtidig er der i en meget stor del af tilfældene ikke ejerens dyr, der afgræsser, men en lejer, som har mulighed for at afgræsse flere tilstødende arealer. Denne vurdering er derfor med til at maksimere det skønnede behov for erstatning, hvilket DOF finder fordrejende og kritisabelt.

En årlig merudgift på 15.000 kr. til driften forekommer DOF at være yderst beskeden og skal tillige ses i forhold til, hvad pumpning i dag koster i strøm, hvilket ikke er oplyst i redegørelsen. Man har heller ikke taget i betragtning, at der i dag er løbende udgifter til skæring af grøde for at kunne lede vandet igennem hovedkanalerne om sommeren, og disse udgifter vil formentlig kunne begrænses desto højere vandstand, man får.

DOF vil gerne opfordre til, at der gives en grundig redegørelse for de særlige driftsmæssige problemstillinger, der er forbundet med optimal græsningspraksis under dynamiske vandstandsforhold i Tøndermarsken, når fuglenes behov samtidig skal tilgodeses. I den forbindelse er det centralt at evaluere kriterierne for tilskud under den nuværende MVJ-ordning for ændret afvanding. Ligeledes bør effekten af en jordfordeling belyses.

Dette var en række eksempler på, at Miljøministeriet efter DOF's opfattelse vender sagen på hovedet for at komme frem til den konklusion, at man ikke behøver at ændre tøndermarskloven eller regulativet for regulering af vandstanden. Men hvis man skal se på de argumenter, der taler for, at der sker en målopfyldelse, så kan man ikke komme uden om, at der **skal** ske en naturgenopretning af arealerne, så de opnår en tilstand svarende mindst til situationen i 1980'erne. Her er den mest afgørende forudsætning, at man skal kunne styre vandstandsforholdene mere optimalt i forhold til de krav, ynglefuglene stiller.

En anden problemstilling er vurderingen af tidshorizonten for en målopfyldelse. Hvis man blot fortsætter med de hidtidige virkemidler og forstærker bekæmpelse af ræve, så risikerer man nemt, at man om 10 år stadigvæk ikke har opnået målsætningerne for fuglelivet. Det vil være en katastrofe for fuglelivet og udstille den handlingslammelse, der præger Miljøministeriet i Tøndermarsken. DOF's stærke kritik af Miljøministeriets anbefalinger skal også ses i lyset af, hvor lang tid der nu er gået siden fredningen (23 år). I mere end to årtier har Naturstyrelsen dels forsømt at dæmme op for landbrugets driftsintensivering til skade for naturværdierne, dels forsømt at handle rettidigt med opstramning af den naturforvaltningsmæssige indsats.

Argumentet om at yderligere tiltag bør afvente den handleplan for Natura 2000 området, som Tønder Kommune skal udarbejde på baggrund af den endeligt vedtagne Natura 2000 plan, 'bider sig selv i halen'. Miljøministeriet nævner selv, at "*mange af de gennemførte og foreslåede forvaltningstiltag, der nævnes i denne redegørelse, vil medvirke til opfyldelse af Natura 2000 målsætningerne fremover*". Der er ikke redegjort for, hvad man kan opnå ved at afvente en Natura 2000-handleplan i forhold til at opnå de klare målsætninger for fuglenes forekomster i Ydre Koge, som fremgik af Skov- og Naturstyrelsens redegørelse fra 2000. Forbeholdet ser vi som et forsøg på at trække tiden yderligere ud. Udkastet til Natura 2000 plan rummer kraftigt reducerede målsætninger for engfuglearterne i Tøndermarsken, men anbefaler samtidig en vandstandshævning på mindst 950 ha i området. Staten sender derfor en stor regning videre til Tønder Kommune.

I redegørelsen savner DOF i øvrigt en række centrale oplysninger, der er afgørende for at nå frem til de bedste anbefalinger og de mest effektive tiltag (både naturmæssigt og økonomisk). DOF skal derfor venligst anmode Miljøministeriet, Naturstyrelsen om at besvare en række relevante spørgsmål, der bidrager til højnelse af vidensgrundlaget. Under henvisning til det vedlagte bilag ser DOF frem til at modtage Naturstyrelsens udtømmende svar på de stillede spørgsmål.

Som det fremgår, er DOF meget uenig i de foreløbige anbefalinger i udkastet til redegørelse, der efter vor opfattelse ikke i tilstrækkelig grad tager fat på en forbedring af forholdene for de mange ynglefuglearter, der har ugunstig bevaringsstatus, og for de øvrige målsatte naturværdier i Tøndermarsken. Foreningen opfordrer derfor indtrængende Miljøministeriet til at genoverveje, om ikke det både af hensyn til de naturhistoriske og kulturhistoriske interesser samt af hensyn til de fremtidige økonomiske konsekvenser for

både staten, kommunen og lokalsamfundet, er langt mere effektivt og rationelt at modernisere tøndermarskloven

Sammenfattende mener DOF, at Naturstyrelsens redegørelse er tendentiøs grænsende til det manipulerende. Vi finder det overordentlig kritisabelt, at en forening af frivillige som vores skal bruge så meget tid på at tilbagevise åbenlyse fejl og mangler i en redegørelse fra en offentlig myndighed. Og vi finder det yderligere kritisabelt, at vi nu mere end 20 år efter, at de selv samme problemer blev påvist i Skov- og Naturstyrelsens egen rapport ”Fuglene i Tøndermarsken 1978-1988”, stadig skal argumentere for de selv samme løsninger, som denne rapport allerede påviste nødvendigheden af i 1990.

DOF står gerne til rådighed med yderligere oplysninger og en uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen

Dansk Ornitologisk Forening

BirdLife Danmark

Christian Hjorth
Formand

Niels Riis
Næstformand

Kopi af dette høringssvar er sendt til:

Miljøministeren

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg

Naturstyrelsen

Danmarks Miljøundersøgelser, Århus Universitet

Kulturarvsstyrelsen

FødevareErhverv, Miljøkontoret

Johansson & Kalstrup A/S

Dansk Ornitologisk Forening

Vesterbrogade 138-140 • DK-1620 København V • Telefon 3328 3800 • E-mail: dof@dof.dk • www.dof.dk
Danske Bank, reg. nr. 4180 konto 4180 634932 • CVR nr. 33 97 26 28

BirdLife
INTERNATIONAL

Bilag

I Miljøministeriets udkast til redegørelse om muligheder for yderligere fredning og bedre beskyttelse af Tøndermarskens unikke naturværdier savner DOF en række centrale oplysninger, der er afgørende for at nå frem til de bedste anbefalinger og de mest effektive tiltag (både naturmæssigt og økonomisk). Besvarelsen af følgende spørgsmål kan bidrage til dette videngrundlag:

1. DOF efterlyser, at Miljøministeriets rekvisition/kommissorium til Naturstyrelsen Ribe Arealforvaltning for udarbejdelse af redegørelsen gengives som bilag i redegørelsen. Alternativt vil DOF gerne have den udleveret.
2. Hvorfor forudsætter FødevarerErhverv, at vanddækkede arealer eller arealer beliggende i sjøpandszonen har ingen eller ringe landbrugsmæssig værdi, hvis de fortsat skal afgræsses?
3. Har tilsvarende arealer i Margrethe Kog da ingen eller kun ringe landbrugsmæssig værdi, og bliver de heller ikke afgræssede?
4. Hvad er forskellen på de generelle udbindingstidspunkter i Margrethe Kog og i de Ydre Koge?
5. Ligger udbindingstidspunkterne i de Ydre Koge inden for de senere år tidligere, end det var tilfældet ved fredningens start i 1987?
6. Hvor meget er anvendelse af gødsning og tilskudsfodring øget siden fredningens ikrafttræden?
7. Påregner FødevarerErhverv, at der skal udbetales erstatning for indskrænkning i muligheden for gødsning som følge af større fugtighed i fenerne?
8. Hvordan kan Naturstyrelsen sikre, at der sker en målopfyldelse for andre end de tre modelarter, dvs. de øvrige vadefugle, sortterne og andefuglearter, hvor målsætningen ikke er opfyldt, uden at man genskaber forhold, der ligner dem, der var til stede i starten af 1980'erne?
9. Hvad er de løbende omkostninger til at fortsætte med MVJ-ordninger på det niveau, de er i 2011?

10. Hvad er de løbende omkostninger ved at opnå den samme effekt med MVJ-ordninger, som hvis man gennemfører forskellige scenarier med en styret vandstand?
11. Hvad er de årlige udgifter ved indpumpning af vand i de Ydre Koge?
12. Hvad er de årlige udgifter til udpumpning af vand i de Ydre Koge?
13. Hvad er de årlige udgifter til indpumpning af vand i Margrethe Kog?
14. Hvad er de årlige udgifter til bekæmpelse af ræve i de Ydre Koge og i Margrethe Kog?
15. Hvilket omfang har rævebekæmpelsen aktuelt og inden for de seneste 5-10 år haft i Tøndermarskens Indre Koge sammenlignet med de Ydre Koge og Margrethe Kog?
16. Hvilket omfang har rævebekæmpelse i de Indre Koge og i Rickelsbüller Koog? og har det nogen betydning for forekomsten i de Ydre Koge?
17. Kan niveauet til bekæmpelse af ræve i de Ydre Koge i 2009 og 2010 betegnes som højt eller meget højt?
18. Har rævebekæmpelsen haft den ønskede effekt på forekomsten af ræve?
19. Hvilken effekt på rævetætheden vil en hævning af vandstanden have?
20. Hvilken effekt på rævetætheden vil en systematisk fjernelse af selvdøde dyr og efterbyrd i de Ydre Koge have?
21. Hvorfor er arealerne på Lille Vade og i Sønderkog samt de udendigs arealer i Rudbøl Kog ikke inddraget i analysen, når samtlige arealer i Ny Frederikskog syd og vest for Vidå er inddraget, hvoraf store arealer ikke kan betegnes som ”værende de fuglemæssigt vigtigste delområder af de Ydre Koge i Tøndermarsken”?
22. Hvordan kan de forslag til forvaltningstiltag i redegørelsen, der ikke anbefales gennemført, medvirke til opfyldelse af Natura 2000 målsætningerne fremover?
23. Hvad er gevinsten ved at afvente en Natura 2000 handleplan i forhold til straks at iværksætte de foreslåede ændringer af regulativet for Tøndermarsken med henblik på et øget vanddække for at opnå de klare målsætninger for fuglenes forekomster i de Ydre Koge, som er fastlagt i redegørelsen af 2000?

24. Hvilket belæg har Miljøministeriet/Naturstyrelsen for to gange i redegørelsen at skrive, at der var en kraftig stigning i bestanden af vadefugle i årene omkring 1980? Bekræftes disse bestandsfremgange af DMU's og andres undersøgelser i sagen?
25. Mener Miljøministeriet/Naturstyrelsen med følgende formulering: ”bestandene af ynglende vadefugle siden midten af firserne [var] gået markant tilbage efter en kraftig stigning i årene omkring 1980”, at vadefuglebestandene omkring 1980 var usædvanligt høje? Og i bekræftende fald, hvilket dokumentationsmateriale ligger i så fald til grund herfor?
26. Er det korrekt forstået, at rapporten fra Johansson & Kalstrup ikke en eneste gang refererer til konkrete, målte vandstande og flodemål i Margrethe Kog, Gl. og Ny Frederikskog?
27. Har firmaet Johansson & Kalstrup foretaget en kalibrering eller verifikation af deres højdemodelberegnete vandflader op mod faktisk målte vandstande?
28. Hvad er "den ønskede tilstand" "med et passende vanddække på omkring 20 % - 40 % af arealet”, som flere gange omtales i rapporten fra Johansson & Kalstrup, og hvem har ønsket denne tilstand?
29. Ud fra specifikationerne for den højdemodel, som Johansson & Kalstrup benytter, har vi fået oplyst, at det er en højdemodel af Tøndermarsken, som Sønderjyllands Amt fik lavet hos firmaet Kampsax den 9. juni 1981, og at målemetoden medfører, at vandflader på fenerne måles, som om det var terræn, og at høj vegetation måles, som om terrænet var højere. Er der sikkerhed for, at ingen af fenerne var vanddækkede på opmålingstidspunktet? Er der sikkerhed for, at høj vegetation ikke forekom på opmålingstidspunktet?
30. Er det fagligt forsvarligt at kortlægge terrænforskelle i højdemodellen på kun 0-6 cm, når højdemodellens nøjagtighed angives som 10 cm?
31. Hvorfor omfatter rapporten fra Johansson & Kalstrup et forslag til en omfattende omlægning af bevandingen af Margrethe Kog? og hvordan er det relevant i forhold til beslutningsforslaget i Folketinget?
32. Hvornår på året er de vanddækkede flader i Margrethe Kog, som optræder på figurene side 5-7 i rapporten fra Johansson & Kalstrup, opmålt?
33. Er det korrekt forstået, at de vanddækkede flader i Margrethe Kog, som optræder på figurene side 5-7 i rapporten fra Johansson & Kalstrup, helt eller delvist skyldes nedbør på arealerne og ikke indpumpet vand fra Vidå?

34. Er det korrekt forstået, at det gennemsnitlige vanddække i de Ydre Koge på ca. 11 % af arealet, som omtales i DMU's rapport på side 12, skyldes nedbør på arealerne og ikke indpumpet vand fra Vidå?
35. Det gennemsnitlige vanddække i de Ydre Koge på ca. 11 % af arealet, som omtales i DMU's rapport på side 12, er det gennemsnit for året? og hvad er det maksimale vanddække, og hvornår på året optræder det?
36. Har Johansson & Kalstrup i deres undersøgelse taget højde for den vandstandsvariation, der allerede i dag er rundt om i fennegrøfterne/skelgrøfterne som følge af det meget store antal stemmeværker, som Sønderjyllands Amt fik opsat i årene omkring 1991?
37. Er det korrekt forstået, at den vandstandsmodel, som beskrives i rapporten fra Johansson & Kalstrup, i det væsentlige er baseret på oversvømmelse af arealerne i de Ydre Koge med vand pumpet ind fra Vidåen?
38. Såfremt det er korrekt forstået, at den vandstandsmodel, som beskrives i rapporten fra Johansson & Kalstrup, er baseret på oversvømmelse af de Ydre Koge med vand pumpet ind fra Vidåen, bedes oplyst, hvor det fremgår af 'Forslag til folketingsbeslutning om yderligere fredning og bedre beskyttelse af Tøndermarskens unikke naturværdier, at forslagsstillerne ønsker fennerne i de Ydre Koge oversvømmet med vand pumpet ind fra Vidåen?
39. Hvor meget vil vandstanden blive hævet i de forskellige dele af de Ydre Koge i forhold til i dag og specifikt ved de 8 stationer, hvor der allerede i regulativet er stillet krav til vandstanden i sommerhalvåret?
40. Hvorfor har Miljøministeriet/Naturstyrelsen ikke undersøgt konsekvenserne af en vandstandshævning i fennegrøfterne/skelgrøfterne op til niveau med de laveste terrænflader i de Ydre Koge, således at der i forårmånederne og forsommeren står vand i grøblerenderne og regnvand i de laveste partier af fennerne?
41. Kan vi få specificeret den anlægspris på 2,95 mio. kr., som omtales i redegørelsen, idet DOF ikke kan få tallene til at passe sammen med de af Johansson & Kalstrup oplyste anlægspriser?
42. Hvis løsningsforslaget kun er at hæve vandstanden i skelgrøfterne op til det laveste terræn i de forskellige delområder mellem stemmeværkerne uden at oversvømme terræn og fra en generelt højere vintervandstand, vil det så være nødvendigt at

udbygge kapaciteten på de eksisterende pumpestationer ud over den tilpasning af pumperne for ca. 125.000 kr. som følger af den højere løftehøjde?

43. Er de eksisterende stemmeværker i de Ydre Koge i en god stand, eller er de tjenlige til udskiftning?
44. Hvad er begrundelsen for at etablere omkring 100 nye stemmeværker og ikke i stedet genbruge de eksisterende evt. med mindre hævnings med påboltede hamre eller karme?
45. Er Miljøministeriet/Naturstyrelsen enig med DOF i, at der ikke skal udbetales erstatning for de arealer i de Ydre Koge, som allerede i dag er vanddækkede som følge af nedbør?
46. I redegørelsen på side 16 står, at i Margrethe Kog er ”*tætheden af ynglende vadefugle mere end 10 gange højere end i ydre koge, bl.a. på grund af mere fugtige forhold*”. Hvorfor resulterer DMU’s beregninger på side 13 af det mest vidtgående scenarie for hævning af vandstanden i de Ydre Koge så kun i mindre end en fordobling af vibebestanden?
47. Hvad er den væsentligste forklaring på, at der er en mere end 10 gange så tæt vadefuglebestand i Margrethe Kog lige vest for Højerdiget som i Ny Frederikskog lige øst for, hvis tætheden af ræve i Margrethe Kog Koge er sammenlignelig med tætheden i de Ydre?
48. Ifølge Figur 2 i DMU’s rapport vil det tage fra 6 år til uendelig lang tid at opnå den målsatte ynglebestand af vibe på 989 par. Skal det forstås således, at DMU ikke mener, at viberne vil slå sig ned i området i en optimal bestandstæthed, så snart forholdene er optimale, i betragtning af, at en stor del af den nordeuropæiske bestand trækker lige forbi, og at vi ser store bestandsudsving fra år til år, eller at der ikke vil ske en omfordeling af territorier mellem Margrethe Kog/Rickelsbüller Koog og de ydre Koge?
49. Hvilket materiale har Lisbeth Øhrgaard fra Kulturarvsstyrelsen haft til rådighed ved udarbejdelsen af sin ultrakorte udtalelse?
50. Har Lisbeth Øhrgaard fra Kulturarvsstyrelsen haft lejlighed til at besøge de for vadefuglene ideelle forhold i Margrethe Kog i en sammenligning med de nuværende forhold i Ny og Gl. Frederikskog?

51. Til en forståelse af de mulige erstatningsstørrelser finder DOF det væsentligt at få Fødevarerhvervs vurdering af en potentiel handelspris for statens nuværende græsferner i Margrethe Kog.
52. Er Miljøministeriet/Naturstyrelsen enig i, at de af Fødevarerhverv oplyste arealerstatninger på det indsatsprogram, der er indskrevet i naturplanen for delområde F60, Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen, vil medføre omkostninger på mindst 42,5 mio. kroner til at etablere 850 ha enge med forbedret hydrologi, høj forårsvandstand, ekstensiv drift og/eller afgræsning af hensyn til hvid stork, brushane og sortterne samt 8 mio. kr. ekstra til ekstensiveret drift og hævet vandstand på ca. 100 ha omdriftsarealer af hensyn til brushane?
53. Er det korrekt forstået, at Tønder Kommune ved en afvisning af beslutningsforslaget og den ændrede afvanding i de Ydre Koge på et senere tidspunkt vil påføre kommunens borgere den samlede udgift til gennemførelse af naturplanen for fuglebeskyttelsesområde F60?
54. Hvoraf fremgår det i redegørelsen, at Miljøministeriet har undersøgt, om en ændret fredning kan sikre en forbedring af beskyttelsesniveauet, og hvad er konklusionen?
55. Er redegørelsen samlet set udtryk for, at Miljøministeriet har undersøgt ”mulighederne for og konsekvenserne af – miljømæssigt og økonomisk, bl.a. i forhold til sammenhængende virkemidler – at gennemføre tiltag, herunder en eventuel fredning, der sikrer en forbedring af beskyttelsesniveauet”, som fastlagt i beretning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 15. september 2010?

Dansk Ornitologisk Forening

27. april 2011

